

NORWELL

Den nordiska modellen

Utmanad men kapabel till reform

Vesa Vihriälä

22 maj 2014

Mål

- Analys av den nordiska modellens nuläge
- Identifiering av de största utmaningarna
- Förslag till evidensbaserad policyrespons

Struktur

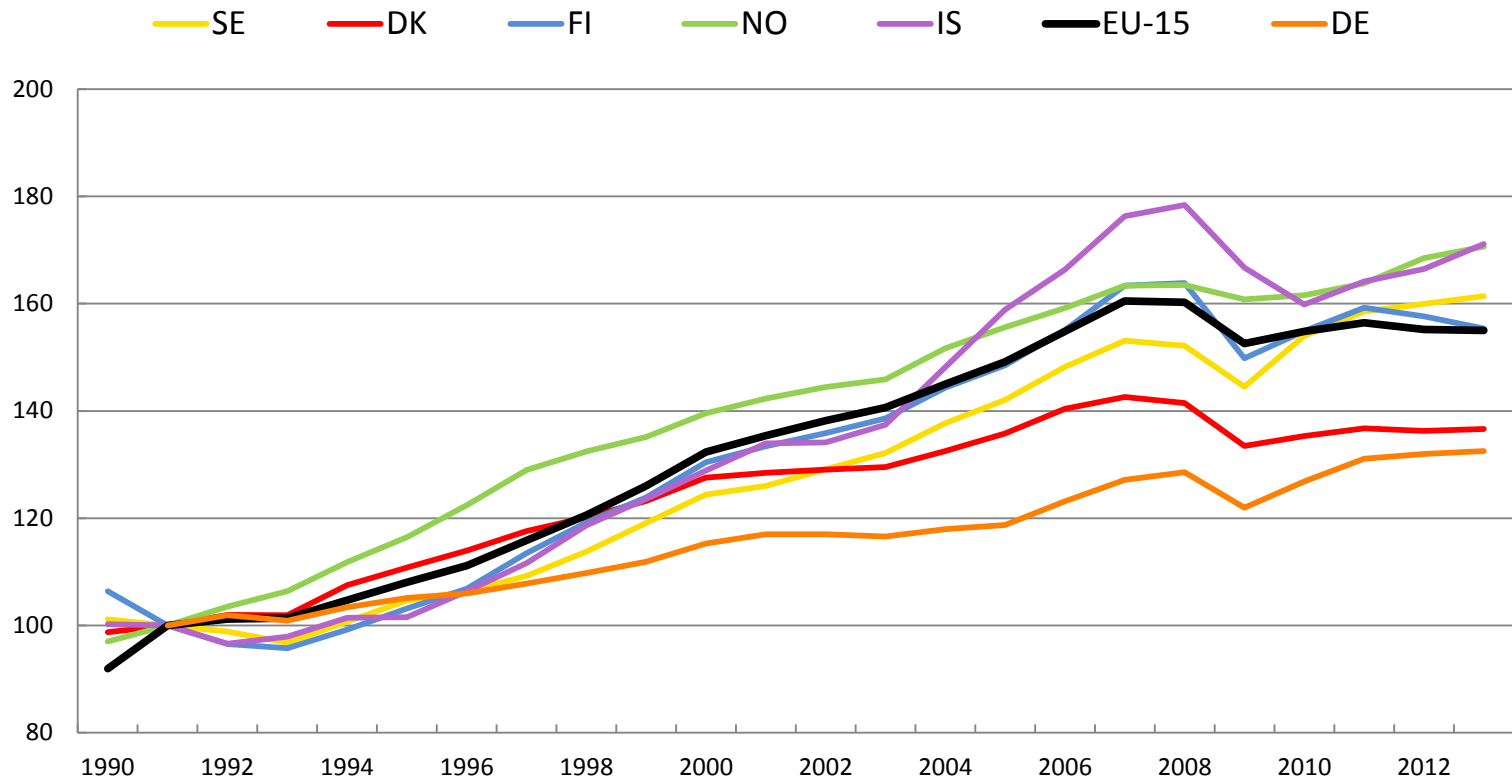
- En analys av den makroekonomiska prestandan sett från ett relativt perspektiv, en tentativ analys av utmaningarna (Del I)
- Djupgående analyser av utvalda temaområden (Del II)
- Baserat på del I och II, identifiering av utmaningar och förslag till policyn (Del III)

Centrala resultat

- De nordiska länderna klarade sig väldigt bra ända fram till krisen
- Krisen drabbade även de nordiska länderna, fastän ganska olika
- Den nordiska modellen fortsätter att existera, men är inte så utpräglad eller så likformig som man ofta antar
- De nordiska länderna, liksom andra utvecklade ekonomier, möter svåra utmaningar
- Den nordiska modellen har några särskilda svagheter men också styrkor
- Den nordiska modellen är i behov av reform och ny kalibrering, men inte avveckling

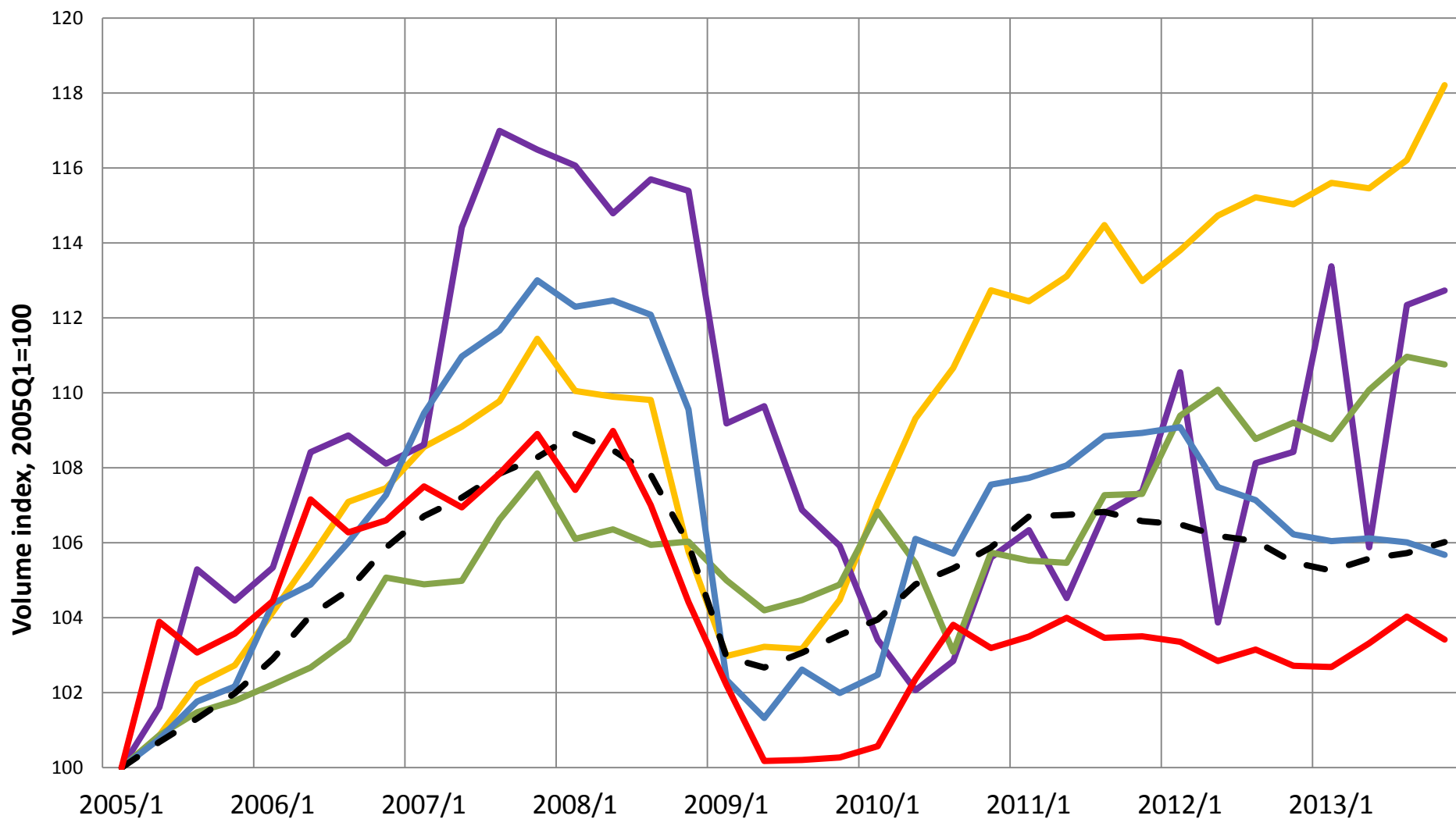
Tillväxten lika bra eller bättre i de nordiska länderna än i EU15; DK ett undantag

BNP, 1991 = 100

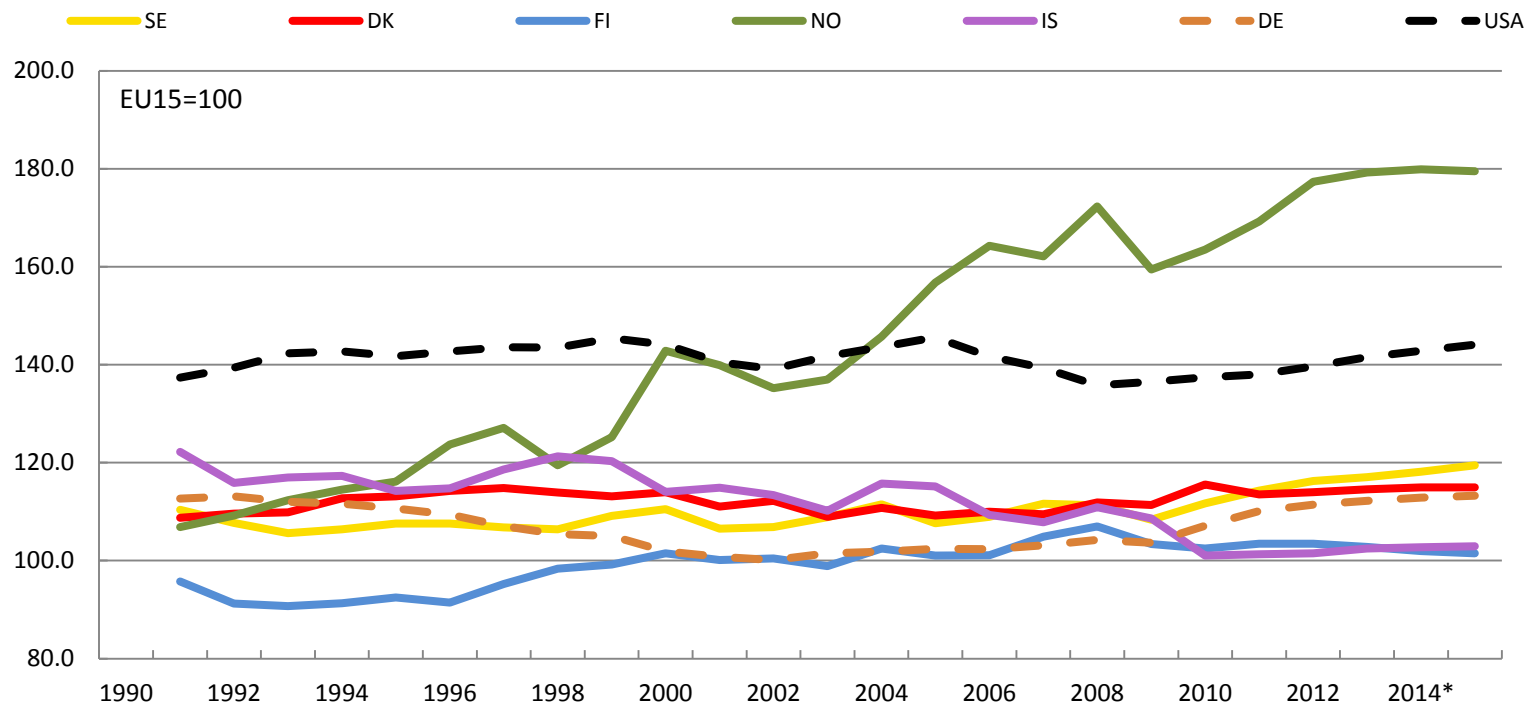
Kvartalsvisa BNP (volym), 2005Q1=100

Sweden Iceland Norway Finland Euro Area Denmark

Relativa BNP per capita -nivåer, % av EU15

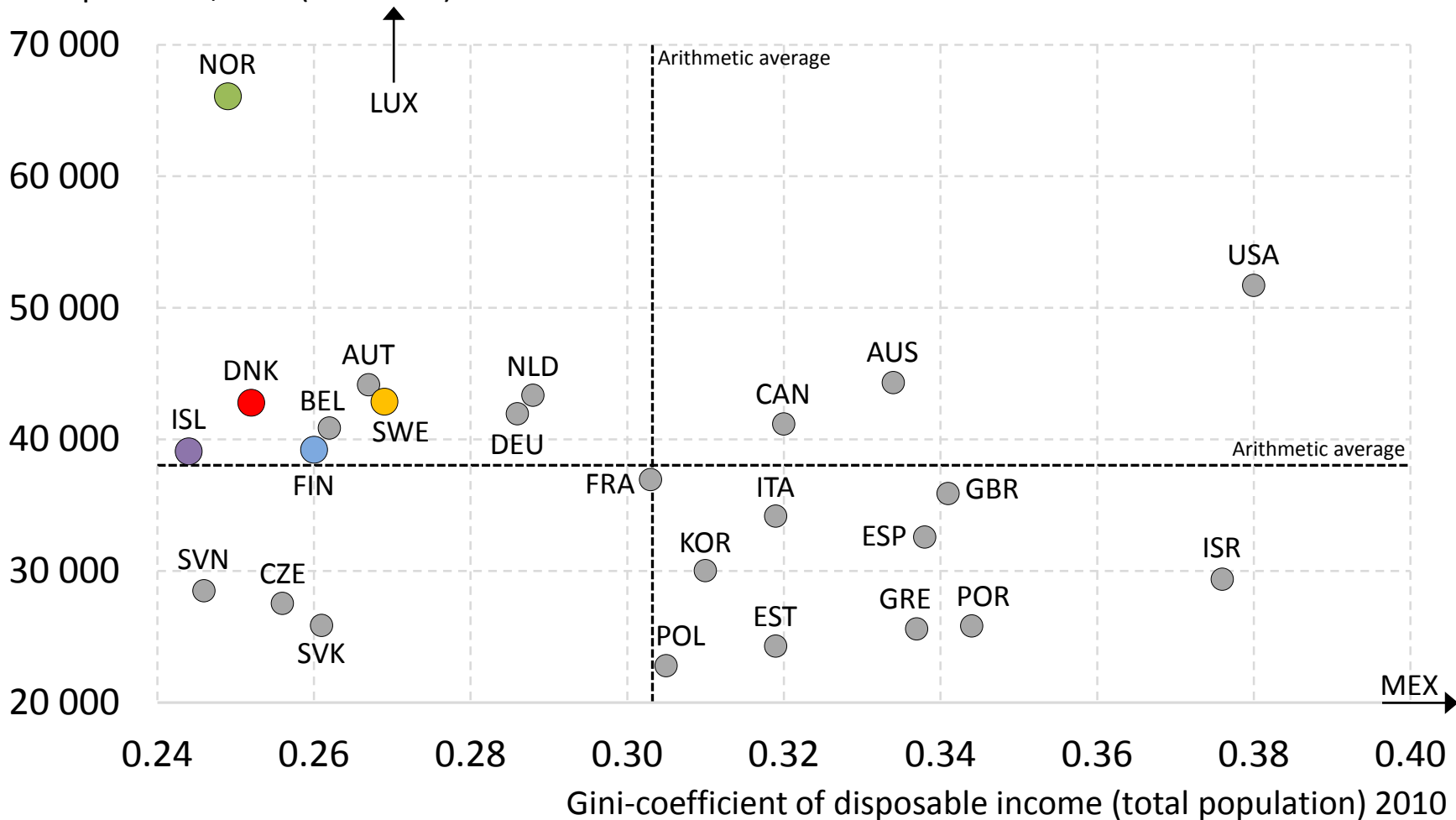
BNP (PPS, nominella priser) per cap., % av EU15

* Years 2013-15 EU Commission forecast (Autumn 2013)

Kombinationer av genomsnittlig välfärd och jämlikhet

GDP per head, USD (CP & PPP) 2012

Source: OECD.

De nordiska länderna, liksom andra utvecklade ekonomier, möter svåra utmaningar

- Åldrande befolkning
- Global konkurrens och teknisk förändring
- De högt specialiserade nordiska länderna är sårbara för chocker
- Skattebasernas rörlighet begränsar skattesatserna
- Efterfrågan på offentligt ombesörjda tjänster förblir sannolikt hög/ökar : “Wagner-effekten”, “Baumols sjukan”

Utmaningen i ett nötskal:

- Större efterfrågan på offentliga tjänster, men mindre potential att finansiera dem via beskattningen

Norden har också styrkor men reformer behövs

- De nordiska länderna har många styrkor, och det finns också potential att
 - Göra skattestrukturerna mindre sårbara och mer tillväxtvänliga
 - Minska trycket på de offentliga utgifterna
 - Trygga den sociala sammanhållningen och mobiliteten
- Åtgärder kan och borde vidtas angående
 - Utbildningen för att säkerställa de färdigheter som behövs
 - Pensionssystemen, immigrationen etc. för att stöda arbetskraftsutbudet
 - Arbetsmarknaden för att minska arbetslösheten och för att omallokera arbetskraften
 - Innovationspolitiken
 - Skattesystemet
 - Den offentliga sektorns effektivitet

Utbildning för att säkerställa de färdigheter som behövs

- Man borde satsa ännu mer på kompetensutveckling
- Fokus borde ligga i livets tidiga år.
- Den statliga finansieringens roll kan och borde sjunka med åldern för att hålla kostnaderna nere.
- Kvaliteten på lärarna är av central betydelse
- Man borde överväga en utvidgning av läroavtalsutbildningen inom andra stadiets utbildning
- Vid universiteten borde akademisk excellens ges en klar prioritet framom alla andra mål
- Man kunde uppmuntra till privat finansiering av universitet

Pensionssystemen, immigrationen etc. som stöd för arbetskraftsutbudet

- En hög sysselsättningsgrad är en central förutsättning för den nordiska modellen
- Det krävs bestämda åtgärder för att kompensera för den negativa inverkan av åldrandet på arbetskraftsutbudet.
- Att höja pensionsåldrar och göra de tidiga utgångsrutterna från arbetsmarknaden mindre attraktiva är centralt
- Incentiven i de studerandes stödsystem borde reformeras för att påskynda slutförandet av utbildning på högre nivå.
- Invandrarnas arbetskraftsresurser borde utnyttjas bättre.

Arbetsmarknaden borde minska risken för arbetslösheten och omallokera arbetskraften effektivt

- Vi måste fortsätta den traditionella nordiska ansatsen att inte skydda jobb utan att hjälpa människor att anpassa sig.
- Inget reellt alternativ till flexicuritymodellen
- Löneflexibilitet är viktig för att hålla den cykliska arbetslösheten kortlivad
- Hög arbetskraftsrörlighet mellan yrken och regioner är väsentlig för uppnåendet av låg strukturell arbetslöshet.
- Löneskillnader och variation av löneinkomster kan öka, men inverkan på inkomstskillnader behöver inte vara stor

- De nordiska länderna står inför betydande anpassningskrav
- En viss breddning av inkomstjämligheter kan vara oundvikligt
- Men med ny fokusering och ny kalibrering i en realistisk omfattning har den nordiska modellen goda möjligheter att blomstra väl i framtiden.

Tack!